

Euroopa Maaelu II Parlament peeti Euroopa südames

Ülevaade sündis Eesti delegatsiooni ühistöös. Euroopa Maaelu II Parlamendil osalesid (vasakult):

Kaul Nurm - Eesti Talupidajate Keskliit, peadirektor

Kristiina Timmo - Eesti Leader Liit, Tartu Arendusseltsi tegevjuht

Anneli Kana - liikumine Kodukant, juhatuse liige, delegatsiooni juht

Krista Habakukk – liikumine Kodukant, juhatuse esimees

Piret Leskova - Eesti Leader Liit, tegevjuht

Andrus Saliste – liikumine Kodukant, MTÜ Kodukant Harjumaa juhatuse esimees

Austria väikelinn, 5000 elanikuga Schärding, mis asub Saksamaa piiril, Inni jõe kaldal, oli 4.-6. novembrini 2015 võõrustajaks ca 250-le maapäevalisele 40 riigist.

Euroopa Maaelu Parlament ehk Maapäev on sündmus, mis kätkeb endas võimalusi, koostööd, arvamuste paljusust kuid samas ka ühiseid väärtusi. Kindlasti vastutust ja väga palju tahet, eriti vabatahtlikku, luua parem ja arvestavam, hoolivam Euroopa. Tänu varasematele panustele oli Eesti pildil kui ekspert, koos Rootsiiga enim oma riigi Maapäevi korraldanuna.

Korralduslik pool sujus ladusalt - hotellid head, toit maitsev, bussid tellitud ja töötoad ajagraafikus. Kindlasti võib siinkohal selle õnnestumise sama palju kirjutada ka osalejate arvele, sest olles ca 250 inimesega koos ja loomas tõsist sõnumit, tundi vastutust ja samas kodust õhkkonda.

Euroopa Maapäeva tunnuslause „Kogu Euroopa peab elama!“ (*All Europe shall live!*) sai alguse Rootsist, kus algatati analoogne liikumine juba aastaid tagasi. Liikumise „põhjastas“ Rootsi poliitikute suhtumine, mis lähtus peamiselt Rootsi pealinna ja

suurlinnade huvidest. Seetõttu algatasid Rootsi maaeluga seotud organisatsioonid liikumise “Kogu Rootsi peab elama!” Eestis on Rootsi analoogiks organisatsioon Eesti Külaliikumine Kodukant, mis kannab samu väärtusi ja seisab maaelanike huvide eest. Eesti ja Rootsi külaliikumise eeskujust lähtutakse ka Euroopa Maapäevade korraldusel. Ametlikes korraldusdokumentides on nimetatud Rootsi-Eesti mudelit, mille kohaselt tegevused olid planeeritud: **õppereisid** Maapäeva toimumiskoha ümbruses; **töötoad**, mille teemad on eelnevalt tõstatatud ja mille läbiarutamise tulemusel **plenaaristungil** sünnib ühine arusaam. Nii nagu Rootsi ja Eesti, nii on ka Euroopa maapäeva „vundamendiehitajateks“ ja algatajateks maakogukondade eestvedajad, kes valutavad südant maapiirkondade elujõu eest. Tegemist on võimsa kodanikuühis-kondliku liikumisega.

Maapäev algas õppereisidega piirkonnas. Järgnevalt osalejate muljeid erinevatelt reisidelt.

Kaul ja Andrus: Külastasime **Pramtali** Leader-tegevuspiirkonnas esmalt ühte kooli, mis kohalikus väikelinnas

pakkus lisaks põhiharidusele ka lisaks muusikaõpet. Mis aga selle kooli eriti väärtuslikuks tegi on kohaliku kogukonna väärtustamine. Loodud oli kooli muusikainstrumentide muuseum, kogukonnakunstnike näitus, samuti kohaliku klaasikunstniku püsiekspositsioon ning koduloo- ja ajaloomuuseum. Muuseumi eksponaadid olid annetatud kohalike elanike poolt ning muuseum leidis kasutust õppetöös. Koos saavutatakse järjepidevus ja ühtehoidmine!

Koolis on näitlikult tutvustatud piima saamise protsessi

Põllumajandusega otsesemalt seotud olid kaks märkimisväärset külastust ühistusesse. Esimene ühistu Pramoleum sai alguse viie talupidaja initsiatiivist hakata tootma kõrvitsaseemne õli. Teatavasti on kõrvitsaseemne õli väga väärtuslik toidulisand, milles mitmed väärtuslikud mineraalid, vitamiinid ja mikroelemendid. LEADER programmist saadi nii vaimset kui materiaalselt tuge. Tegevustega alustati 5 aastat tagasi. Tänapäevaks on ettevõtmisest kasvanud välja 70 talupidajaga ühistu. Ühistu liikmed kasvatavad seemnekõrvitsat kokku 400 hektaril. Ühistul on soetatud kõrvitsa külviks ja koristuseks vastavad masinad, samuti õlipress. Kõrvitsaseemne õli toodetakse spetsiaalsetest õlikõrvitsa sortidest. Ühistu toodeteks on esmaselt kõrvitsaseemne õli, kui müüakse ka kuivatatud seemneid ja röstitud kõrvitsaseemneid, lisaks sellele veel tooteid kus kõrvitsaõli ja seemneid on kasutatud ühe komponendina, näiteks pagaritooted ja pasta. Ühistu annab tööd kaheksale töötajale.

Huvitav oli ka käik ühistusse Schneiderbauern, mis tegutses maitsetaimede kasvatamise, töötlemise ja turustamisega. Kokku kasvatatakse kuut erinevat kultuuri - kööme, koriander, õlilina, spelta, moon ja tilliseemned. Kõiki neid kultuure saab kasvatada mehaniseeritult ning sisse on seatud külvikorrad. Ühiselt toimub saagi töötlemine, neist erinevate toodete valmistamine, pakendamine, hoiustamine ja turustamine. Kokku on ühistus 27 talu ja nad kasvatavad maitsetaimi 150 hektaril. Kokku kogutakse saaki 140 tonni aastas. Üksinda poleks ükski selle piirkonna talupidajatest suutnud neid äriideid teostada, kuid tegutsedes üheskoos saavutatakse äris püsimiseks vajalik toodangu maht ja võime olla püsivalt toodetega turul. Kõiki neid näiteid saabki kirjeldada märksõnaga koostöö naabritega!

Krista (pildil koos kohaliku tootjaga): Õppereisil külastasin Austria- Tšehhi piiriäärset regiooni **Mühlvierter**. Esimene külastus oli piirkonna looduskeskus, mis tegeleb lisaks kohaliku pärandkultuuri ja looduse tutvustamisele üle euroopa nn “roheline liiniga”. See hõlmab siis linnu- ja loomariigi tutvustamist põhjast- lõunasse riigipiiride kokkupuutepunktidel. Teine külastus oli piirkonda, kus kohalike ettevõtjate poolt on loodud klaster, mis tegeleb ökoloogilise ravi- ja maitsetaimede kasvatamise, töötlemise ja turustamisega. Ühistöona toodetakse aastas ligi 2000 tonni

erinevaidtooteid (maitsesoolad, teed jne.) Kohalikud teised ettevõtted kasutavad lisaks oma toodetes piirkondlikke maitsetaimi jm. Ühiselt on loodud kauplus, antakse välja erialast kirjandust ja müüakse klastrisse kuuluvate tootjate kaupu ühise kaubamärgiga „BERG KRÄUTER“. Piirkonnas tervikuna on ellu viidud LEADERi toel mitmeid projekte. Märkimist väärivad näiteks „Täidame poeaknad“, kus püüti kogukondadega koos leida lahendus maapiirkonnas suletavate kaupluse ruumidele. Nii kaasati tegevustesse kunstnikke, käsitöölisi jt, projekti tulemusena said osad ruumid uue kasutuse. Piirkonna talunike ühisprojektis kohaliku toidu väärimiseks loodi piirkonna toidule ühine kaubamärk. Kuna piirkonnas on palju ratsatalusid, siis turismisvaldkonnas arendati just ratsaturismi teenuse kvaliteeti ja talude omavahelist koostööd. Noorte teemal viidi läbi tegevusi, mis aitasid ellu viia noorte endi poolt algatatud ideid.

Kristiina ja Anneli: Õppereisil külastasime Üla-Austria-Saksamaa piiriüleseid koostööprojekte **Bavaria** piirkonnas. Nähtu ja kogetu olid suunatud ühisosa suurendamisele piiriäärsel alal ning hõlmasid kultuuripärandi ja loodusväärtuste kasutamist turismi hoogutamiseks. Koostööprojektide seminaril jäid kõlama Leader programmi rakendamine ja noortele suunatud põnev uuenduste loomise programm (üks huvitav näide, Ideede kanal, kus koguti projektiideid ja parimad neist teostati; võrreldav start-up tegevusega). Leader'i puhul on mastaabid võrreldes Eestiga muidugi erinevad – rahvaarv on kordades suurem kui meie keskmistel tegevusgruppidel, samas esitatavate projektide arvud väiksemad ja eelarved umbes samas suurusjärgus nagu meil. Tänu regionaalsele juhtimistasandile toimub ressursside integreeritud juhtimine ning palju tehakse koostööd erinevate programmide raames. Praktiliste näidetena külastasime Frauensteini lossikompleksi, mida haldab selleks loodud sihtasutus ja mis pakub teenuseid mitmeid turismiteenuseid, sh on väga tugevalt esindatud loodusturism. Teine külastus viis grupi seisma riigipiiri „kohale“- sillale üle jõe Wernsteini (Austria) ja Neuburgi (Saksamaa) vahel, mis ehitatud ühishankega. Sild sümboliseerib ka otsest seost kahe kogukonna vahel.

Õppereisil osalejad kahe riigi vahel, esiplaanil Kristiina

Piret: Osalesin õppereisil, mille fookuses olid naised ja naiste osakaal maapiirkondade väljarändes. Eesmärk oli külastada piirkonna paremaid praktikaid, et näha kuidas Scärdingi piirkonnas hoitakse ära naiste väljarännet. Piirkonnas tegutseb suurfirma, kes toodetakse puidust aknaid ja uksi, kus töötab ka suurel hulgal naisi. Naiste elamist maapiirkondades peetakse piirkonna jätkusuutlikkuse seisukohalt oluliseks, kui pole naisi maapiirkonnas, pole ka piirkonnas elu ega ka jätkusuutlikkust. Tutvustati ka MTÜ „Impulsfrauen“ tegevust, kus tegeletakse just naiste väljarände probleemidega. Kohtusime naistega, kes on vaatamata kõigele jäänud elama maapiirkonda ning teinud oma hobidest omale töö ja äri. Näiteks tegi üks mitme lapse ema lastekasvatamise kõrvalt oma seebikeetmise hobist äri. Brigitte Ruhland leidis mooduse, kuidas oma traditsioonilised käsitööoskused kanda üle modernsesse vormi. Ta sai üleriigiliselt tuntuks nahkkottidega ja ta juhib seda äri oma kodust. Elvira oli palgatööline kokana aga tegi oma toitlustuse äri ja kasutab vaid piirkonnas tegutsevate talude tooteid ning seisab oma uskumuse eest regionaalsuse ja paikkondliku arenguvõimaluste eest. Külastati ka Schärdingi lähistel asuvat perefarmi, kus varem pereõnena töötanud Sandra Kothbaueri viis ellu oma unistuse-lisaks piimakarja ja viljakasvatusele tegeletakse lastele looduse ja farmi pidamise õppe andmisega. Vahel tunduvadki kõige lihtsamad asjad kõige põnevamana. Näiteks anti igale külastajale väike kaanetatud klaaspurk, mille sees rõõsk koor. Külastajad pidid purki raputama seni kuni tekkis või ning valmis enda valmistatud ilus kollane võitükikene, mille sai talus küpsetatud leivaga ära süüa. Selline tore tegevus tekitas palju elevust ja liitis suurepäraselt õppereisil osalejaid, ergastas meeli ning pani inimesi omavahel vahetumalt kogemusi jagama.

Teisel päeval osalesid Eesti delegatsiooni esindajad mitmetes erinevates töörühmades.

Töörühmade eesmärk oli üle vaadata koostatava Euroopa maaelu Manifesti punktid ja vajadusel selle projekti täiendada ning lahti mõtestada.

Eestvedamine maaelu arengus (*Leadership in rural development*). Olulisemate aspektidena tuli esile usaldus ja vastutustunne. Sünergia tekib kodanikuühiskonna, omavalitsuste ja erasektori partnerlusest, kui ühiselt pakutakse tuge, leitakse ressursse ning julgustatakse inimesi ja piirkondi looma innovatiivseid ja kestlikke lahendusi maaelu arendamiseks.

Inimene ja riik (*People and governments*). Peamine fookus oli teemal, mil moel rohkem sidustada riiki inimesega. Teemarühmas jäi kõlama, et ühendused on parimad sildajad inimese ja avaliku sektori vahe. Et teha tulemuslikku tööd on vaja, et riikide valitsused endisest enam usaldaksid ühendusi. Ühenduste enda poolt on võimalus jagada järjest enam häid praktikaid ja seda lisaks oma koduriigile üleeuroopaliselt.

Noorte kaasamine (*Young people*). Noorte teemarühmas oli peamiseks kõneaineks tegevused, mis loovad eeldusi, et noored jääksid maapiirkondadesse. Kuigi riigid on erinevad, on teemafookused samad. Vajadus on luua noortele keskkond, mis on neile atraktiivne ja ei piira noore inimese soove. Lisaks tuli kõne alla teema, et tihti on piiranguks põlvkondade vahelised erisused. Lisaks toodi pildile ka vajadus toetada noorte poolt loodud ettevõtluse kasvu. Olgu seda siis kasvõi maksusoodustus tööjõukulude tasumisel esimesel kolmel aastal. Rootsi esindaja tõi välja termini URBAN NORM, mis tähendab, et noored soovivad küll elada maapiirkonnas, kuid linnaelu normide järgi.

Uusasukad, immigrandid ja pagulased (*Newcomers, migrants and refugees*). Töötoa arutelu oli üsna kirglik,

VIC CANO | PHOTOGRAPHY

kuna osalejate arvamused ja argumendid olid kogemustele tuginedes väga erinevad. Olid esindatud riigid, mis võtavad leebe migratsioonipoliitika tõttu vastu kümneid tuhandeid pagulasi; olid esindatud näited, kus miljonites põgenikud on vaid läbirändajad, tekitades hulgaliselt probleeme. Arutelu kolmeks suunaks oli toimetulek pagulastega kohapeal (saabuvad Rootsis, Saksamaal, Soomes, Austrias jm); läbirändega seotud küsimused (Balkan, Sloveenia, Ungari); ühiskonnas levivad hirmud, eelarvamused ja lõhenemine (teiste seas ka Eesti). Oluline osa kokkuvõttes oli mõttel, et teemast tuleb avatult ja kogukonda kaasavalt rääkida, tehes seda ennetavalt ja argumenteeritult.

Anneli (paremal) pagulasteemalises töötoas

Väiketalud ja perefarmid (*Small and family farms*). Arutati väiketalude panust maapiirkondadele ning seda, millist laiemat jätkusuutlikku kasu annavad need muutuvmas maailmas. Peateemaks see, millist põllumajanduspoliitikat tuleks kasutada, et säilitada peretalude süsteem Euroopas. Peretalude elujõulisus püsib vaid mitmekesisidades oma tegevust, lisades toodetele väärtust, tehes koostööd teiste talude või ettevõtete toiduahelates. Väike- ja peretalude olukord on riigiti väga erinev – Musta mere ja Balkani piirkonnas on need valdav põllumajanduslik tootmisvorm, Kesk-Euroopas on olulisemaks muutunud suurtootmine. Samas on väiketootmine väga toetustundlik ja vajab suuremat tähelepanu. Toetusvormid peaks varieeruma ning olema seotud ka üldise maaelu korraldusega - koostöö kodanikuühiskonna organisatsioonidega ning teiste meetmete kaudu nagu tuetus ühistutele ja tootjate koostööle, toetust noortele põllumajandustootjatele. Üldine arusaamine oli see, et väiketalud, kuigi toodavad väiksema osa toiduainete üldmahust, on ühiskonnale väga vajalikud ja mitmed töötoas esinejad nõudsid, et väike- ja peretalud tuleks seada riikide põllumajanduspoliitika keskmesse

Töötubades veedetud tõsised töötunnid said piduliku lõpu jõelaeval peetud ühise õhtusöögiga.

VIC CANO | PHOTOGRAPHY

Euroopa Maapäeva oluliseks väljundiks oli ühise sõnumi koostamine ning kolmanda päeva plenaaristungil vaadati üle dokumendi kõik punktid, töötubades tehtud täiendused ja hääletades võeti vastu **Euroopa Maaelu Manifest**. Manifest hõlmab 30 võtmeküsimust, tulenes riikikes läbiviidud kampaaniatest 40 riigis ja selle ettevalmistamisel osales tuhandeid maainimesi. Euroopa II Maapäev kutsus üles maainimeste ja valitsuste vahelisele uuele ja õiglasele partnerlusele. Samas tunnustatakse manifestis, et maainimestel ja maakogondadel on ka endil kohustus tegutseda oma heaolu nimel, kuid nõutakse, et kõigi tasandite valitsused, sealhulgas Euroopa institutsioonid peaksid selle otsustava partnerluse tõhususe heaks töötama.

Sõnumi eesmärk ei olnud pelgalt nõuda vaid anti ka sõnum, et oleme valmis vastutama, pakuti välja võimalikke lahendusi, kajastati toimivaid näiteid. Töögruppide edulugu oli kindlasti ka eri riikide esindajate ühised arutelud. Seega võib julgesti väita, et Maapäeva manifesti teksti võib täielikult vaadelda kui alt üles tulnud ideid ja ettepanekuid. Elu Euroopas ei ole vaid linnades, elu Euroopas on kõikjal. Vastutus igakülgse arengu eest riikide erinevates piirkondades lasub riikidel endil ja seda läbi koostöö. Koostöö riigisektori, erasektori ja kodaniku vahel, teisiti õnnestumine võimalik ei ole.

Manifest edastatakse Euroopa Parlamendile, Euroopa Komisjonile ja olulistele võtmeisikutele. Iga riik kontakteerub eraldi ka oma rahvusliku tasandi otsustajatega ning tutvustab ja diskuteerib Manifestis kajastatud teemadel.

Lisaks õppereisidele, töötubadele ja manifesti vastuvõtmisele olid Euroopa Maapäeva programmi olulised tegevused ka **Ideede turg** ja **Algatuste turg**. Ideede turul esitlesime oma pikaajalist kogemust korraldada Eesti Külade Maapäevi. Koostasime selleks suure postri ja levitamise Maapäevade trükiseid. Algatuste turg kujutas endast mõne omal maal edukaks kujunenud algatuse tutvustamist. Eestipoolset esitlust rääkisime taas nii Maapäevast kui kodanikualgatuslikust kampaaniast ja suursündmusest aga ka 2014. aastal edukalt toimunud Avatud talude päevast. Ka nende esitlemiseks olime eelnevalt teinud kodutöö ja koostanud esitluse. **Jagatud õhtusöök** kujutas endast tõelist rahvusvahelist toidu- ja joogimesi. Iga riigi esindajad olid katnud väikese lauakese parimate näidetega piirkonna toidukultuurist. Eesti delegatsioon esitles Rebaseonu suitsulihatoteid ja koduleiba, Mulgi köögiviljakrõpse, Taarapõllu talu marjakrõpse, käsitööna valminud suitsuvorstest Pajumäe juustu, Pärnamäe pagarite seemnemaiusi ja paari tuntumat kangema kraami kaubamärki.

2 rural campaigns in Estonia

Estonian Rural Parliament

Started in 1996, initiated by civil society, since 1997 organized by NGO Estonian Village Movement Kodukant

Biennial 3- days event
Opening speech from Estonian President.
Workshops, Field visits, Living Library, The Village of the year- Award.

Declaration about Rural life; Proposals to Leaders of the State

National Open Farm Day

Started in one LAG, since 2015 national event initiated by Ministry of Rural Affairs

150 farms and agricultural companies opened their doors to 40 000 visitors

The common denominator of all the participating companies is commitment to Estonian food.

Euroopa Maaelu Parlamendist töötab kujuneda kindel traditsioon. Seda siis, kui jätkub indu ja teotahet protsessi jätkata, oma soovide ja õiguste eest jätkuvalt seista ning Euroopa maainimeste häält kaugele kajama panna. Järgmine Maapäev peaks toimuma sügisel 2017 ja juba nüüd on pandud idanema mõtteseeme, et see toimub liikumise Kodukant eestvedamisel Eestis. Lõplik kokkulepe sünnib 2016. aasta alguses, kuid on suurepärane võimalus tõmmata endale sellise mastaapse ettevõtmisega tähelepanu paar kuud enne Eesti Euroopa Liidu eesistumist (2018. a. I pool). Töö selle nimel on juba alanud. Seega - Euroopa II Maapäev on lõppenud ja ettevalmistused III Maapäevaks juba käivad.

Liikumise Kodukant esindajate osalemist Euroopa II Maapäeval toetasid Maamajanduse Infokeskus ja Kodanikuühiskonna Sihtkapital.